

JOLLMANDS GAARD

FRA RUIN TIL BYENS PERLE

**SKEPSIS MØDTE LOKALE ILDSJÆLE, SOM
BESLUTTEDE AT TAGE SIG KÆRLIGT AF
DEN GAMLE JOLLMANDS GAARD, DER
STOD FALDEFÆRDIG I BYENS UDKANT.
FOR DE FLESTE VIRKEDE PROJEKTET
UDSIGTSLØST, OG NEDRIVNING AF
DEN GAMLE GÅRD SYNTES SOM DEN
OPLAGTE LØSNING. MEN ILDSJÆLENE
SÅ VÆRDIER I DEN GAMLE BYGNING,
SOM ANDRE IGNOREREDE. SNART KOM
DER LIV I JOLLMANDS GAARD, DER I DAG
NÆSTEN STÅR SOM VED SIN OPFØRELSE
I 1700-TALLET - TIL STOR STOLTHED FOR
BÅDE ILDSJÆLE OG LOKALSAMFUNDET.**



ILDSJÆLE SER GÅRDENS POTENTIALE

Når man i dag ser den smukke *Jollmands Gaard* lyse op i den lille landsby Holm, er det svært at forstå, at gården for ti år siden stod for at synke i grus, inden en gruppe frivillige ildsjæle kastede deres kærlighed på den gamle alsiske gård. Gården er en såkaldt 'kroggård' pga. formen på gården, der minder om en fiskekrog, og Jollmands Gaard er en af de sidste tilbageværende 'kroggårde' i Danmark.

Heldigvis var en stor del af bygningens bevaringsværdier intakte, da ildsjælene fik øje på den. De foregående ejere har til alt held ikke været aktive landmænd, og gården er derfor ikke blevet moderniseret. Samtidig har tidligere ejere sørget for, at der altid har været et fast tag. Den hensynsfulde brug har sikret vigtige bevaringsværdier for eftertiden.

Da *Kim Grønne Madsen* købte jorden ved Jollmands Gaard, var der allerede gang i idéer og frivillige aktiviteter omkring gården. Kim Grønne Madsen havde en god forbindelse til daværende Nordborg Kommune, der støttede projektet, og snart blev der oprettet en støtteforening, "*Jollmands Gaard*," som kunne samle de frivillige kræfter: "*Der skulle bare ske et eller andet*," siger Kim Grønne Madsen om oprettelsen af støtteforeningen og fortsætter: "*Der kom jo allerede mange, som arbejdede frivilligt, og var drevet af deres interesse*."

Støtteforeningen fik god opbakning og startede med 40 medlemmer allerede samme aften, som den første bestyrelse blev etableret. Tanken var, at støtteforeningen kunne aflaste Kim Grønne Madsen, der ellers let kunne komme til at stå med alt det praktiske. De opgaver ligger i dag hos foreningen, der nu har omkring 80-90 medlemmer. Gården fremstår i dag, som da den

“GRUNDEN TIL AT VI GIK I GANG MED PROJEKTET VAR EN INTERESSE FOR AT SE, HVORDAN GÅRDEN KAN KOMME TIL AT SE UD. OG JO MERE VI FÅR GJORT, DES GLADERE BLIVER VI FOR STEDET”

blev opført, hvilket gør den til et helt unikt kulturhistorisk levn.

VERDENER MØDES

I 2001 fik Kulturarvsstyrelsen øjnene op for gården, der kort efter blev fredet. Fredningen har haft stor betydning for ildsjælernes arbejde med gården, som har modtaget økonomisk støtte fra Kulturarvsstyrelsen. Men fredningen har også været en udfordring for ildsjælene, der har måttet søge hjælp hos professionelle arkitekter til det meste af restaureringsarbejdet for at sikre, at vigtige bevaringsværdier ikke gik tabt. Arkitekten *John Kronborg* har stor erfaring med fredede bygninger og kendskab til Kulturarvsstyrelsens krav og arbejdsgange og har derfor gennem hele forløbet fungeret som nødvendig sparringspartner og bindeled mellem ildsjælernes og fredningsmyndighedernes forskellige verdener.

Kort efter blev *Realdania* involveret i genopbyggelsen af den nu fredede gård, der repræsenterer en karakteristisk, egnbestemt byggeskik og ældre alsisk landbokultur: "*Inden Realdania gik ind og begyndte at betale de store summer, var det lige før, vi ikke kunne betale os ud af det*," konstaterer bestyrelsesmedlem *Christian Jessen* om





Jollmands Gaard er i allerhøjeste grad et socialt projekt, hvor ildsjælene mødes om en fælles opgave og interesse.

nogle af de første udfordringer, der mødte projektet. *“Da først Realdania begyndte at fatte interesse, skal jeg love for, at der begyndte at ske noget. Så var det nemmere at få andre fonde til at give noget.”*

ET SOCIALT PROJEKT

“Grunden til at vi gik i gang med projektet var en interesse for at se, hvordan gården kan komme til at se ud. Og jo mere vi får gjort, des gladere bliver vi for stedet,” svarer ildsjælene samstemmende på spørgsmålet om, hvorfor de har givet sig i kast med det store og tidskrævende projekt. Men der er mere end skabertrang på færde. Ildsjælprojektet Jollmands Gaard er nemlig også et socialt projekt, der har stor betydning for deltagerens dagligdag. De er for manges vedkommende pensionister uden et arbejdsfællesskab i hverdagen. Projektet holder dem i gang og bidrager med et livgivende fællesskab til deltagerne, som

også mener, at ildsjælarbejdet kan være sygdomsforebyggende. Formand for støtteforeningen Peter Matthisen forklarer: *“Hvis man har det skidt en aften og ikke føler, man har kræfter til at bestille noget, så går man alligevel ned for at få en snak. Det er i allerhøjeste grad et socialt projekt.”*

DEN GAMLE GÅRD SOM TURISTATTRAKTION

“Vi har jo hele tiden haft en drøm om, hvordan det færdige projekt skulle se ud,” fortæller Kim Grønne Madsen, *“men det var først, da Realdania bad os om at tegne det store perspektiv, at vi for alvor turde sætte drømmen i gang.”*

I dag har ildsjælene visioner om at skabe et landbomuseum, der beskæftiger sig med perioden 1850-1920 – en periode, hvor moderniseringen af landbruget tog fart. Tanken er, at Jollmands Gaard skal etablere

SET UDEFRA

“PROJEKTET HAR SAMLET HOLMBOERNE OG MANGE ANDRE INTERESSENER. MAN HAR VIRKELIG STÅET SAMMEN OM DET HER PROJEKT I OMRÅDET, OG I DAVÆRENDE NORDBORG KOMMUNE HAVDE PROJEKTET MEGET HØJ PRIORITET. ILDSJÆLENE HAR LAGT ET STORT STYKKE FRIVILLIGT ARBEJDE, OG DERFOR HAR VI VÆRET I STAND TIL AT GØRE TING, DER IKKE KUNNE VÆRE GENNEMFØRT PÅ ANDRE MÅDER. NÆSTE SKRIDT FOR ILDSJÆLENE ER AT BEGYNDE AT MARKEDSFØRE GÅRDEN PROAKTIVT SOM EN DEL AF DE HISTORISKE ATTRAKTIONER I OMRÅDET. DER ER INGEN TVIVL OM, AT DEN HER GÅRD PÅ SIGT VIL TILTRÆKKE MANGE TURISTER, FOR DER ER TALE OM NOGET HISTORISK UNIKT, SOM IKKE SES I DEN STAND RET MANGE STEDER.”

—Jørgen Eriksen, kommunaldirektør i daværende Nordborg Kommune



skolekontakter, så der kan komme skoleklasser på besøg med jævne mellemrum. Åbningstiden er i øjeblikket begrænset til hver lørdag i vinterhalvåret og torsdag i sommerhalvåret. Om den kan udvides, vil tiden vise, for det vil kræve en stor indsats fra de frivillige kræfter, der i forvejen har meget at se til. Til gengæld har de første skoleklasser allerede været omkring gården, og ildsjælene vurderer, at en skoletjeneste kan være stablet på benene i løbet af 2-3 år.

Jollmands Gaard har i dag besøg af 8-900 turister om året til den beskedne indgangspris af 20 kr. Tanken er, at besøgstallet godt kan tåle at stige, og foreningen har derfor etableret et godt samarbejde med andre af områdets turistattraktioner, der alle henviser turisterne til hinanden. Jollmands Gaard nævnes desuden i de fleste lokale turistbrochurer.

I dag er der stor tilfredshed med den ny-restaurerede Jollmands Gaard i landsbyen, og skepsis er vendt til bifald. De andre i landsbyen synes, at gården ser godt ud, og at Jollmands Gaard er blevet et plus for lokalområdet. Samtidig har restaureringen, ifølge ildsjælegruppen, en afsmittende effekt, da folk får lyst til at gøre mere ud af deres egne huse. Jollmands Gaard bidrager dermed til et generelt løft for de omkringliggende huse.

“De fleste af dem, som var skeptiske i starten, er glade for resultatet i dag,” afslutter Peter Mathissen, som er medlem af bestyrelsen og formand for støtteforeningen. *“Huset ligger i udkanten af byen, og man var bange for, hvordan det kunne komme til at se ud. Men i dag er det jo lidt af en perle. I særdeleshed når græsset er slået, og det bliver det tit.”*



Den gamle alsiske kroggaard Jollmands Gaard blev fredet i 2001.

FAKTA

VISION:

At restaurere den fredede Jollmands Gaard og omdanne gården til landbomuseum.

BYGGERI:

Jollmands Gaard, en alsisk kroggård, der kan føres tilbage til 1700-tallet.

ORGANISATION:

Fonden for Jollmands Gaard er bygherre for projektet. Derudover er der oprettet en støtteforening for gården.

SAMLET BUDGET:

9,4 mio. kr.

BIDRAGYDERE:

Realdania (4,17 mio. kr.) og Kulturarvsstyrelsen er hovedbidragydere. Derudover bl.a. Bygningsbevarings- og Sonningfonden.

PROJEKTPERIODE:

Restaureringsarbejdet påbegyndtes i 2002. Ildsjælene lægger nu sidste hånd på restaureringen af gården.

BRUGERE:

Turister, skoler og andre kulturhistorisk interesserede.

BELIGGENHED:

Landsbyen Holm på Als i Sønderjylland.